

dre! — Og da saa det meensvorne Dyrer løstede sine blodige Vinger, da — for at overpringe Nefsen — vare **Dver-anforerne i samtlige de tre Felttog indfødte Sønderjyder**, baade General Hedemann (1848), som slog Dyrerne ved Bov, men trængtes tilbage af Preussernes Overmagt fra Slesvig, og General Rubel Willow (1849), Mesteren for den store Retteværdighed fra Fredericia, der førte til en af de herligste Seire i Nordens Historie, og General Krogh (1850), der vandt det afgørende Hovedslag ved Isted. Men da saa Heltenes Daad skulde bæres af et taknemmeligt Fædreland og Folk, da var det Sønderjyden H. V. Bispen (fra selve Slesvig By), Thovvaldsens nærmeste Vandsfrænde blandt de Aulevende, som rejste „den danske Landstodt“ i Fredericia, og huggede Løven, Trostebæns og Seirens Løve, der snart skal smykke Heltegravene i Flensborg.

See derfor kunne vi umulig slippe Sønderjylland! Et alene, at enhver Tomme af dette vort Grændseland er vædet og gjødet med vort Hjerterblod, men hver eneste Plet i „Landet“ har givet sit Bidrag til dansk Klostis og dansk Videnskabss Forherligelse, har givet sit Bidrag til det nordiske Livs frastige og berømmelige Fortsættelse. Vi kunne ikke udarme os selv uden at tilintetgjøre os selv; vi kunne ikke bortgive saa stor en Deel af Sønderjylland, at en Hytte kunde rejse sig paa den, uden med det samme at bortskære det ufødte Bidrag til Nordens Folkeliv, som Sønderjyllands frugtbare Jordbund maaskee netop her kunde frembringe. — Ikke en Haarsbred kunne vi opgive af vort gamle Sønderjylland!

Det og naturligt knytter denne Udtalelse sig til Betragtningen af en af vor Nutids videnskabelige Bannerførere:

Johan Georg Forchhammer,

thi ogsaa han sprang af sønderjydsk Grund, og det netop af den Deel, som man næsten fortrinnsvis vil betragte som unordisk. Hans Fader var Sønderjyden Johan Ludolf Forchhammer (født 1764, død 1810), der først var Hører i Husum, siden Rector i Tønder. Hans Moder var Sønderjyden Margrete Elisabeth Wiggers, en Datter af Løgen i Bredsted. Hans Farfader var Præst i Ravnsbæk ved Kappel (Slesvig), og hans Farmoder var en Datter af Præsten Hærbøe i Broager. Kort sagt: baade paa fædrene og mødrene Side er han saa sønderjydsk som Rogen.

Selv blev han født i Husum d. 26de Juli 1794, men var endnu ikke fyldt sexten Aar, da han mistede sin Fader, og fem Aar senere, 1815, indskreves han som Student ved Kiøls Universitet. Her lagde han sig efter Pharmaciaen, og som Pharmaceut kom han 1818 til Kjøbenhavn, hvor han med Iver studerede Chemi og Physik og strax blev bekendt med Physikerne H. C. Ørsted. Endnu samme og det følgende Aar deeltog han med Ørsted og Esmarck i deres mineralogiske Undersøgelser paa Bornholm. Han havde en væsentlig Deel i deres Arbejde, og her fastedes maaskee egentlig Lærningen for hele hans øvrige Virksomhed. D. 20de Juli 1819 blev han indskrevet som Student ved Kjøbenhavns Universitet. Tidligere havde han igjennem Kiel saa halvois tilhørt det store Lydsland; fra nu af tilhørte han igjennem Kjøbenhavn det lille Danmark, nei hele Norden! Og snart (1826) knyttede han sig ved Ægtefælle med en dansk Pige, Louise Christiane Fugl (Datter af Landsoverretsprocurator U. N. Fugl), endnu nærmere til det Danmark, fra hvilket han kun en Stund var blevet fjernet ved det Sprog, igjennem hvilket han tilfældig havde modtaget Opragelse og Underviisning. Sin første Kone mistede han allerede 1830, efter fire Aars Ægtefælle, men 1832 ægtede han hendes Halvsøster Emilie Mariane Fugl, med hvem han altsaa til Jule vil have levet i otteogtyve Aar. En Son af hans første Ægtefælle er den hæderlig bekendte unge Philosoph, Overlærer Johannes Forchhammer i Aalborg, sine Forældres eneste Barn.

Vi skulle kortelig dvæle ved Forchhammers ydre Liv, inden vi gaar over til, hvad vi i Mødsætning dertil vilde kalde hans indre Liv: hans rige og mærkelige videnskabelige Virksomhed, der langtfra er blevet hæmmet eller standset ved de mangfoldige forfjelligartede Hverv, som Tid efter anden have været ham overdragene.

Tidlig i Aarene 1820 tog han den filosofiske Doctorgrad ved Kjøbenhavns Universitet, og endnu samme og det følgende Aar foretog han en indholdsrig geognostisk Rejse over England, Skotland, Øst- og Høllandsøerne til Færøerne. Efter sin hjemkomst blev han Privatdocent ved Universitetet, og ansattes i Høsten 1822 som Laborant ved Porcellainfabrikken. Den 17de Mai 1823 blev han Rector i Chemi og fra den nævnte Dag daterer sig altsaa nærmest hans Universitetsvirksomhed. I Novbr. samme Aar blev han tillige Rector i Mineralogi, og allerede i Slutningen af 1825 blev han Medlem af Videnskaberne Selskab, en Ære, som kun sjældent bliver en Mand paa 31 Aar til Deel. I Slutningen af 1828 oprettedes den polytechniske Lærestiftelse, og i Begyndelsen af 1829 blev F. tillige Lærer ved denne Anstalt i Chemi og Mineralogi samt titulær Professor. 1831 blev han tillige overordentlig Professor i Mineralogi ved Universitetet, og 1835 Lærer i Physik og Chemi ved Søcabinetakademiet. 1836 blev han Ridder af Dannebrog, bereiste 1836, 1838 og oftere Bornholm i mineralogisk Interesse; foretog 1837 en geognostisk Rejse gjennem England, Skotland, Frankrig og det sydlige Lydsland; bereiste 1839, 1841, 1849 og oftere forfjellige af de danske Provinde, til Undersøgelse af deres geognostiske Forhold, og anstillede saaledes en Række videnskabelige Undersøgelser i Anledning af det Jordbæks, som man 3die April 1841 havde sporet i Sylland. 1841 blev han Medlem

af Forsøgningscommissionen, 1842 Ridder af Nordstjernen. Foretog 1846 tilligemed Ørsted en Rejse til Frankrig og England, nærmest for at deeltage i det britiske Naturforskermede i Southampton, og deeltog paa Tilbageveien i det tydske Naturforskermede i Kiel. Constitueredes 1848 som Medlem af Kjøbenhavns Vandcommission. Samme Aar blev han Meddirecteur for det kgl. naturhistoriske Museum og 1850 ordentlig Professor samt Assessor i Consistoriet. 1851 valgtes han først til Ørstedes Eftermand som Secretair i Videnskaberne Selskab, blev dernæst Medlem af den meteorologiske Comitee, udnævntes til Statsraad, blev Medlem af den Commission, der var nedsat i Anledning af den paatænkte Forening af den polytechniske Lærestiftelse og den militære Højskole, og modtog Nordstjernens Commandeurkors. 1853 blev han corresponderende Medlem af Academia pontifica de nuovi Lincei i Rom; 1854 ligeledes af geologiske Reichsanstalt i Wien, og samme Aar modtog han Dannebrogsmændenes Hæderstegn. 1855 blev han Medlem af den nyoprettede Commission for den forenede Landmaaler- og Landinspicerexamen, og samme Aar Væremedlem af Geselschaft für Natur- und Heilkunde i Dresden. Forfjellige andre Selskaber, som han i en tidligere eller senere Tid er bleven Medlem af, forbigaae vi her — iblandt andet fordi vi langtfra kjende Tallet paa dem, — men skulle dog endnu tilføje, at han er Medlem af det gøttingiske Videnskabselskab. Endelig udnævntes han 1858 til Conferentsraad. Endvidere er han Directeur for det grevelige maffeste mineralogiske Museum. — Hans Portrait er leveret i „Dansk Pantheon“ 1846, den 35te Levering, samt i Grølevs „Den danske Stat.“

1839 var han med i Göteborg, da de skandinaviske Naturforskeres Selskab blev stiftet, og siden har han været et stadigt og virksomt Medlem paa samtlige deres Møder (Kjøbenhavn 1840 og 1847, Stockholm 1842 og 1851, Christiania 1844 og 1856), ligesom han forlede Mandag (9de Juli) sin første Dødsor aabnede deres ottende Møde i Kjøbenhavn. — Ved Siden af sine strengt videnskabelige Arbejder har han som en ret Elev af Ørsted haft en stadig Stræben efter at gøre sin rige Kundskabsmasse nyttig og tilgængelig for en større Kreds. I over tredive Aar har han arbejdet ved den polytechniske Lærestiftelse, først som Lærer, siden tillige som Directeur, og han har i denne sin Stilling udøvet en overordentlig helbig Indflydelse paa de kemiske og mineralogiske Fremgang, dels ved sine livlige Forelæsninger, dels ved sin velvillige Veiledning i Laboratorierne, der søges af Folk i allehaande Livsstillinger. Da han blev Professor i Mineralogien samt Beskytter af det mineralogisk-geognostiske Museum, var Geognosien ifkun lidet dyrket hos os. Der var Ingen, som havde forstaaet at afvinde vore Jordbundsforhold en større, almindeligere Interesse, og Samlingerne, som han modtog, vare i en Tilstand, der hærken svarede til Tidens Fordringer eller til de Fremstribt, som Videnskaben, navnlig Geognosien, andenslede havde gjort i dette Hundrebaar. Men han fik snart Orden i Samlingerne, og han fik dem oveniud stærkt forøgede, dels ved Indsamlinger paa sine mange Rejser i Ind- og Udlandet, dels ved sine ubstrakte Forbindelser med fremmede Lærde. — „Som Universitetslærer har han stæbe nydt fortjent Paakjænnelse for sin eskelige Personlighed og for sit klare og indholdsrige Foredrag, der paa alle Punkter bærer Præget af en varm Begeistring for Videnskaben, en genial Opfattelse og et consequent gennemført System“. Men ogsaa udenfor sin Embedsstilling har han holdt en stor Mængde Foredrag, læmpe efter de forfjellige Tilhørerkredes ulige Standpunkter, navnlig i den naturhistoriske Forening, i Selskabet for Naturforskernes Udbredelse, i Induftriforeningen og det skandinaviske Selskab, i hvilket sidste han strax efter dets Stiftelse (Sept. 1843) indtraadte som Medlem, fjøndt det var Neres Haab, at han, Sønderjyden, „Friseren“, skulde ved tydske Sympathier være tilstrækkelig beskyttet mod de ikke velsete skandinaviske. I disse sine populære Foredrag har han stæbe, baaret af den Poesi, som er den sande og sande Begeistrings Datter, forstaaet at bære Tilhørerne op til sit Standpunkt, uden derved at opgive det mindste af Foredragets videnskabelige Afsor, Skarphed og Bestemtbed. Ligeledes har han udøvet en betydelig Indflydelse paa en Mængde praktiske Foretagender, saaledes paa Oprettelsen af Rosenborg Sundhedsbrønde (1834); og ved hans ualmindelige Arbeidsbygtighed, har det endog været ham muligt at tage virksom Deel i Gjennemførelsen af omfattende Arbejder for Kjøbenhavns Commune. De arteske Rikder, som vare blevene nødvendige til Byens Vandforsyning (1857—59), styldes saaledes udelukkende hans Forslag, og Videnskaben feirede her en af sine Triumpher, idet hans geognostiske Undersøgelser havde indgivet ham den Formodning, at det vandførende Grønsandslag, som han havde opdaget paa flere Steder i Sjælland, ogsaa maatte findes i Kjøbenhavns umiddelbare Nærhed; en Formodning, hvis Rigtighed Erfaringen fuldstændig bekræftede.

Forchhammers Biograph i „Nord. Conversationslexikon“ (til hvis Arbejde vi paa mange Steder væsentlig have maattet slutte os) paaviser to Hovedretninger i hans litterære Virksomhed, til hvilke endvidere en tredie Retning slutter sig.

Hans første Arbejde, hans Doctordisputation, have vi allerede nævnt, og den var naturligvis kemisk („De mangano“). Den angiver ogsaa hans ene Hovedretning, den kemiske. Den fulgtes af en Mængde andre Arbejder: „Erindringsord til Forelæsninger over anvendt Chemie“ (1826), „Læbe- traad ved Forelæsningerne i Chemie“ (1830) samt „Lærebog i Stoffernes almindelige Chemie“ I-II. (1834—35), hvilket sidste Arbejde 1842 udkom fuldstændigt paant med Wittlen

„De enkelte Radicalers almindelige Chemie“. Dette er hans Hovedværk i kemisk Retning, ligesom det er Hovedværket i denne Green af vor Literatur. Men hertil knytter sig en Mængde analytiske Undersøgelser, ofte af meget betydeligt Omfang, saasom Undersøgelserne af forfjellige Silicater, en overordentlig Mængde Vandanalyser fra de allerfjeste Verdenshave, ligesom af Brændematerialerne. Hans første Kjærlighed er heller ikke rustet, og det indholdsrige Foredrag, hvormed han forlede aabnede Rækken af Naturforskernes Foretagender, gav saaledes en sammentrængt men klar Oversigt over de nyeste Resultater af hans fortsatte Undersøgelser om Søvandets Sammensætning, navnlig dets Salthalighed, i de fjorten Bæster, hvori han har inddeelt Verdenshavet.

Den anden Hovedretning er den geognostiske, og den tog nærmest sin Begyndelse, da han 1831 blev Professor i Mineralogien. Som nordisk Geognost har hans Opmarksomhed stæbe været henvendt paa hele Norden, og iblandt andet har han saaledes undersøgt og beskrevet Obergangsformationer i Skaaene; men fortrinnsvis have vi ham dog at takke for næsten Alt, hvad vi vide om Jordbundsforholdene i Danmark, om hvilke der hidtil havde hersket særdeles uklare Forestillinger. 1835 udgav han „Danmarks geognostiske Forhold, forsaavidt de ere afhængige af Danneiser, der ere sluttede“. Til denne Oversigt slutter sig en Mængde Bidrag i „Tidskrift for Naturvidenskabene“, i Videnskaberne Selskabs Afhandlinger og Oversigter (Om Danmarks geognostiske Forhold; Om Færøernes geognostiske Beskaffenhed; Om de geogn. Forhold i en Deel af Sjælland og Naboerne; Geogn. Undersøgelser paa Mjgen, Liineburg osv.; Om de bornholmske Kulformationer; Det nyere Kridt i Danmark; forfjellige Afhandlinger om den af ham opstillede Kullesteensformation, samt Forklaringen af Stribningsphænomenet og Hævningsforholdene her i Norden, saavel som hans Studier over Marss- og Skitdannelse, o. m. fl.), desuden en Mængde Bidrag til de skandinaviske Naturforskeres Foretagender, til forfjellige indenlandske og udenlandske Tidskrifter, forfjellige Programmer osv. osv. Hans „Danmarks geogn. Forhold“ er ikke alene den første men hidtil den eneste sammenhængende Fremstilling af vore Jordbundsforhold, og den er heelt igjennem støttet paa egne Dagtagelser; men paa den lagte Grund har han senere bearbejdet alle de Danneiser, som forekomme i Danmark, ligesom de ælske til de yngste. Et nyt Supplement til sine geologiske Arbejder gav han i sit Universitetsprogram for 1858: „Bidrag til Skitbringningen af Danmarks geographiske Forhold i deres Afhængighed af Landets indre geognostiske Bygning“; og et andet i det geognostiske Kort over Danmark, som han har udarbejdet, og som udelukkende er hans Værk. Men paa den ene Side har han forstaaet at knytte Geognosien til de mere praktiske Videnskaber, som Agronomien, ved i forfjellige Afhandlinger og Foredrag at eftervisse Betydeligheden mellem Jordbundsforholdene og Vegetationen; og paa den anden Side har han knyttet den til Historien. Det er saaledes ham, der med sjæl Land og poetisk Livlighed har paavist de forfjellige Omvæltninger i en forhistorisk Tid — den ballistiske Vandflob, den store Nordisøenkning, den britiske (cimbriske) Vandflob samt en Mængde mindre Omvæltninger — og andtudet deres Indflydelse paa vore Landes og vort Folks allerfjelligste Udvikling. Endelig er det ham, der i Forening med Steenstrup og Worsaae har foretaget den lange Række af antiqvarisk-geologiske Undersøgelser, af hvilke Opdagelsen af de berømte Kjekkenmøddinger kun er et enkelt Resultat, og dog et Resultat, der allerede har fremfaadt en mægtig og mærkelig Omvæltning i hele det vestlige Europas Oldgravnning, navnlig Belgiens, Frankrigs og Englands. De Udsøvelser og Udsejler, som denne Bvægelse paa enkelte Steder har fremfaadt, skal man dog vel vare sig for at skrive paa de nordiske Forfatteres Regning.

Foruden de to nævnte Hovedretninger har Forchhammer endnu sat sine Studier den Opvage, ved Chemiens Hjelp at forklare en Mængde vanskelige Spørgsmaal i Geologien. Disse hans kemisk-geologiske Arbejder danne en sammenhængende Række, der begynder med det bekendte Arbejde over Feldspatens Decomposition (1831), til hvilket slutte sig hans Undersøgelser af Aluminiferen, af Søvandets Indflydelse paa Danneisen af faste Lag, Dolomitens Danneisehistorie, samt endelig et af hans allerførste Arbejder: Over Regsfalets Forhold til Gangdannelserne.

Den nordiske Naturforskning har lidt uhyre Tab i de senere Aar: Agardh, Berzelius, Nohls, Schouw, Ørsted og mangfoldige andre ere bortvandrede; naar den endnu indtager en Stilling, der paabyder Agtelse, da er Forchhammer en af dens største og mægtigste Bærere.

Dea.

Ugens Politik.

Den politiske Situation har i Løbet af denne Uge langtfra ikke klaret sig: vi ere endnu stæbe henviste til at skildre Stemninger og Tilstande, der dog i ethvert Tilfælde kunne tjene til at vise, hvorledes Begivenhederne efter al Sandsynlighed vilde udvikle sig, naar Handlingens Tid kommer, og den kan neppe være fjern, dertil har der ophobet sig altfor meget Tønder paa alle Kanter.

I Trium er den offentlige Mening afgjort imod enhver Tilnærmelse til Neapel. Garibaldi's Program er, trods de dermed forbundne Farer, det eneste, som den store Hob vil følge, og den fjendtlige Stemning mod Kongen af Neapel er